

Tiivistelmä päätöksentekijälle 2026

Kestävän liikenteen pilotit Päijät-Hämeessä KELPO

A) Koulu- ja opiskelumatkat

Kokeilu osoitti, että koulut tarvitsevat tukea liikkumissuunnitelmien toteutuksessa. Koulujen seurantakysely paljasti, että pyöräily lisääntyi kouluissa, joissa on liikkumissuunnitelma.

B) Työmatkat

Viestinnän merkitys korostui. Lisäksi kävi ilmi, että kehittämistoimien tulee sopia organisaatioon ja linkittyä strategiaan. On huomattava, että kokeilut juurtuvat ajan kanssa. Myös syvällisempää yhteistyötä kaivataan joukkoliikennetoimijan kanssa.

C1) Tavaraliikenne

Kokemus yritysten tukemisesta kestävyystyössä oli hyvä ja paransi yritysten henkilöstön ja johdon ymmärrystä vastuullisen liiketoiminnan toteuttamisesta ja kuvaamisesta, sekä mahdollisti kehittämiskohteiden tunnistamisen. Vastuullisuustyön jatkaminen esim. sertifikaattien kautta on nyt helpompaa.

C2) Tavaraliikenne

Kokeilu osoitti, että noutolokerikkopalvelut kannattaa sijoittaa asiointikeskukseen, jolloin ylimääräiseltä liikenteeltä vältytään. Haja-asutusalueiden asukkailla on erilaisia tarpeita ja vuoropuhelu on tärkeää.

TOTEUTTAJAT

LAB-ammattikorkeakoulu

Annukka Heinonen, projektipäällikkö

Henri Heikkilä, Asiantuntija –
logistiikka ja kaupallistaminen

Tiia Tuomisto, Asiantuntija –
kestävä liikkuminen

Lahden kaupunki

Jenni Rahkonen,
ympäristökoordinaattori

Katri Nuuttila, projektipäällikkö
03-04/2026

Anu Hjelt, projektipäällikkö
05/2025-02/2026

Aino Kulonen, ilmastopäällikkö

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Koulu- ja opiskelumatkat

Oppilaitosten saavutettavuus eri kulkutavoilla

Huolehdi, että joukkoliikenne palvelee oppilaita ja opiskelijoita (pysäkit, reitit, aikataulut). Kävely, pyöräily ja joukkoliikenne muodostavat yhdessä toimivan kokonaisuuden ja voivat vähentää autolla kulkemista olosuhteita kehittämällä.

Ympäristön ja infrastruktuurin kehittäminen

Paranna koulujen lähiympäristöä: suojatiet, nopeusrajoitukset, hidasteet sekä turvalliset pyöräpysäköintipaikat. Koulupiha ja saapumisjärjestelyt ovat osa koulumatkan turvallisuutta ja vaikuttavat kulkutavan valintaan.

Kunnan rooli kestävien valintojen mahdollistajana

Tee päätöksiä, jotka vähentävät saattoliikennettä ja tukevat kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä. Hyödynnä tietoa ja toimiviksi todettuja ratkaisuja. Samalla voit parantaa liikenneturvallisuutta ja viihtyvyyttä sekä tukea kuntalaisten hyvinvointia ja kestäviä ratkaisuja.

Työmatkaliikkuminen

Tunnista työssäkäynti- ja asuinalueet

Kehitä kestävän työmatkaliikkumisen olosuhteita: kävely ja pyöräily reittien laatu, jatkuvuus ja turvallisuus, kunnossapito ja valaistus sekä joukkoliikenteen aikataulujen ja reittien soveltuminen työvuoroihin. Missä työpaikat sijaitsevat ja millaiset yhteydet asuinalueilta on myös kuntarajojen yli.

Tunne alueen työnantajat

Keskustele työnantajien kanssa tarpeista ja toiveista sekä ota selvää työvuorojen aloitus ja lopetusajankohdista. Tyytyväiset työpaikkaorganisaatiot ja niiden työntekijät luovat pitovoimaa kuntaan.

Kunnan omat arkimatkat

Kannustetaanko kestävään työmatkaliikkumiseen työsuhde-eduilla, kuten työsuhdematkalipulla, pyörähuollolla ym., tai onko tehty ohjeistuksia työsuhdeautojen käyttöön tai hankintakriteerejä työsuhdeautojen hankintaan?

Haja-asutusalueiden tavaraliikenne

Yhteistyön sujuvoittaminen kaupallisten toimijoiden kanssa uusien kestävän liikenteen ratkaisujen löytämiseksi

Avoin ja kehitysmuotoinen vuoropuhelu sekä mahdollisimman pitkäjänteisen poliittiset päätökset ja seudullinen yhteistyö helpottavat toimintaa yritysten ja muiden sidosryhmien kesken. Kuntalaisten tarpeiden ja kunnan mahdollisuuksien esiintuominen sekä matalan kynnyksen yhteydenpito.

Kuntien roolin kirkastaminen osana alueellista kestävyystyötä

Paikallisten yritysten kannustaminen kestävien toiminnan muotojen pariin esim. hankintaohjauksella ja kestävyysverkostotyöllä. Kuntien omat yhtiöt voivat näyttää mallia. Haja-asutusalueiden palvelujen kehittäminen mm asukkaiden ja kesäasujien tarpeet huomioiden. Palveluiden keskittyessä kuntakeskuksiin myös asiointiliikenteestä, kevyenliikenteen väylistä ja kunnossapidosta on huolehdittava.

HAASTE

Kestävän liikenteen pilotit Päijät-Hämeessä KELPO –hankkeessa on tuotettu tietoa päättäjille päätöksenteon tueksi toteuttamalla kokeiluja sidosryhmien, kuten yritysten kanssa.

Liikenne tuottaa merkittävän osan tie- ja raideverkoston solmukohtassa sijaisevien päijäthämäläiskuntien päästöistä. Alueen kunnat ovat laatineet ilmastosuunnitelmia ja sitoutuneet maa- ja valtakunnallisiin ilmastotavoitteisiin. Toteutuakseen tavoitteet vaativat kuitenkin yhteistyötä.

Keskiössä ovat liikkumisen vapaus ja elinkeinon harjoittamisen turvaaminen sekä alueen elinvoima. Vaikutukset kestävät yli vaalikausien, joten päätöksenteko voi olla haastavaa.

Kuntien resurssit ovat rajalliset ja tehtävää riittää. Poliittiset päätökset pureutuvat asukkaiden, yritysten sekä sidosryhmien toiminnan kannalta merkittäviin teemoihin.

Käytännössä päästövähennyksiin tähtäävät toimet ovat monien eri toimijoiden vastuualueilla. Tarvitaankin konkreettisia, skaalattavia toimia, jotka kannustavat tunnistamaan ja kokeilemaan omassa toimintaympäristössä mahdollisia toimia ja siten muokkaamaan toimintaa kestävämmäksi.

Kestävän liikenteen ratkaisut vaativat panostuksia, joille ei löydy ulkopuolista maksajaa. Sijoitetut eurot tuleekin nähdä strategisena investointina alueen elinvoimaan ja tulevaisuuden-kestävyyteen, ei vapaaehtoisena lisänä.

Viidennes arjen matkoista liittyy koulu-, opiskelu- tai työmatkoihin

- Seudullinen henkilöliikennetutkimus, Traficom 2021

Tutustu kokeiluihin ja työkaluihin
tarkemmin: www.lab.fi/kelpo

KOKEILU A

Koulu- ja opiskelumatkaliikkumisen osio toteutettiin kahdessa peruskoulussa sekä yhdessä toisen asteen oppilaitoksessa Lahdessa.

Toimenpiteet

Kokeiluissa tehtiin kyselyt koulujen oppilaille ja opiskelijoille sekä vanhemmille. Kyselyitä hyödynnettiin liikkumissuunnitelmien työstössä ja koulujen tarpeiden tunnistamisessa. Kokeilujen pohjalta luotiin kahdelle koululle ja toisen asteen oppilaitokselle liikkumissuunnitelmat kestävän koulumatkaliikkumisen tueksi. Lisäksi näiden pohjalta luotiin malli ja ohjeet, jotta kaikissa päijäthämäläisissä kouluissa on mahdollista tehdä omat suunnitelmat.

Opit

Liikkumissuunnitelmia esiteltiin kouluille webinaarissa. Tahtoa suunnitelmien tekemiseen on, mutta koulut tarvitsevat tukea kehitystyöhön, sillä opettajilla ei ole välttämättä aikaa edistää asiaa muiden töiden ohella. Lisäksi vyöhykekartan laatiminen saattaa olla haastavaa ilman kokemusta GIS-ohjelmien käytöstä. Liikkumissuunnitelmat koettiin hyvänä ideana ja tukena muun kestävän liikkumisen ja liikunnallisen elämän opetuksen ohella.

Tutustu kokeiluihin ja työkaluihin
tarkemmin: www.lab.fi/kelpo

KOKEILU B

Tässä kestävä työmataliikkumisen osiossa toteutettiin kaksi yrityspilottia päijäthämäläisillä työpaikoilla, jotka toimivat eri toimialoilla.

Pilottityöpaikkojen työmataliikkumisen nykytilaa arvioitiin havainnointikierroksen, haastattelun sekä henkilöstökyselyn avulla.

Työpaikoille tehtiin tarpeiden mukaan kokeiluina esim. tempauksia, kampanjoita, viestintää, sekä tuettiin perehdytys- ja saapumisoheiden päivittämistä. Kokeilujen vaikutuksia tarkasteltiin seurantakyselyllä.

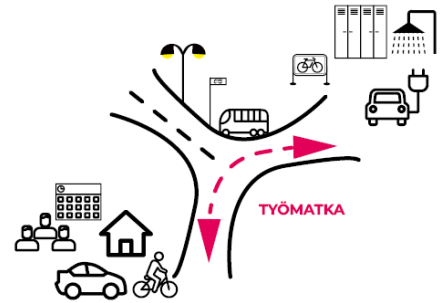
Viestintä nousi toistuvasti yhdeksi tärkeimmistä onnistumisen edellytyksistä. Keskeistä on monikanavainen ja säännöllinen viestintä sekä selkeiden ja organisaation näköisten toimintamallit.

Toimenpiteiden tulee olla organisaation kokoon ja kulttuuriin sopivia. Toimenpiteitä tulee suunnitella systemaattisesti, sillä ilman varattuja resursseja ja budjettia on vaikea saavuttaa vaikuttavia tuloksia.

Olemassa olevan vastuullisuusstrategian myötä yksittäiset toimet saadaan usein vietyä eteenpäin sujuvammin. Strategisiin tavoitteisiin linkittyvät työmataliikkumisen toimet vahvistavat johdon sitoutumista, jolloin myös kestävä liikumisen edistäminen voidaan nähdä osana laajempaa kokonaisuutta.

Tuloksia ei saavuteta hetkessä. Muutoksen aikaansaaminen on usein pitkä prosessi ja niiden vaikutuksia on yhtä haasteellista todentaa kuin työhyvinvoinnin kehittämistoimet.

Joukkoliikenneyhteyksien tarve keskustelutti työnantajia, sillä työpaikkojen saavutettavuus on erityisesti kesätyökrytoinnille oleellinen. Perehdytys on kestävä työmataliikkumisen vaikuttamisen paikka, sillä muutostilanteessa omaksutaan kulkutapoja.

Tutustu kokeiluihin ja työkaluihin
tarkemmin: www.lab.fi/kelpo

KOKEILU C

Tässä haja-asutusalueiden tavaralogistiikan osiossa toteutettiin kaksi erilaista kokeilua. 1) kokeilussa tuettiin kuljetusalan pk-yritystä sen vastuullisuustyön kehittämisessä ja 2) kokeilussa tuotiin noutolokerikko uudenlaiseen paikkaan syrjemmälle kuntakeskuksesta.

Kokeilussa 1 kehitettiin pilottiyrityksen vastuullisuustyötä. Lähtötilannetta kartoitettiin keskusteluin, työpajoin ja jalkautumalla sähköisen kuljetuskaluston reitille. Mukana oli niin johtoa kuin työntekijöitä.

Nykytilaselvityksen jälkeen johtoa sparrattiin tunnistamaan kestävä liiketoiminnan kehittämistä parhaiten tukeva käytännön kokeilu. Kokeiluksi valikoitui sisäisen auditoijan koulutus, joka tukee yritystä standardointiprosessin aloittamisessa. Koulutukseen osallistui pilottiyrityksen lisäksi myös muita toimijoita.

Kokeilussa 2 kerättiin tietoa tavaralogistiikasta kolmesta päijäthämäläisestä verrokkikunnasta, noutolokerikkotoimijoilta sekä kuljettajilta ja kuntien viranhaltijoilta.

Asukkaat ja kesäasukkaat pitivät noutolokerikkoja hyvänä tapana hoitaa arjen logistiikkaa. Noutolokerikkokokeilun paikaksi tunnistettiin sysmälinen satama ja kunnan ja yritysten yhteistyössä kesäkaudelle 2025 kyseiseen syrjemällä sijaitsevaan satamaan tuotiin noutolokerikko. Lokerikon käytöstä kerättiin palautetta.

**Tutustu kokeiluihin ja työkaluihin
tarkemmin: www.lab.fi/kelpo**